

توسعه اقتصادی از طریق جذب سرمایه خارجی

پیشگفتار

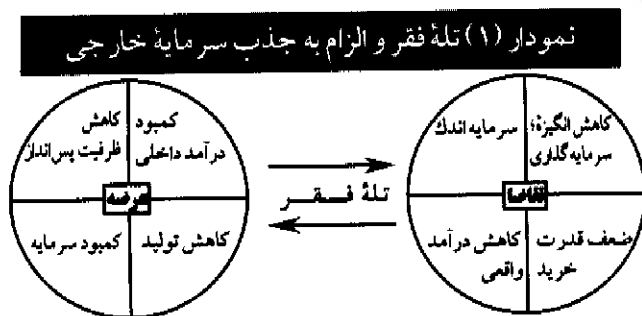
تشکیل سرمایه یکی از عوامل مؤثر بر رشد و توسعه اقتصادی است که خود می تواند از خاستگاههای درونی و بیرونی برخوردار باشد. در این بین امروزه به علت جهانی شدن اقتصاد، خاستگاه بیرونی سرمایه گذاری برای کشورهای میزبان در تعامل با صادر کنندگان سرمایه و سازمان های تسهیل کننده این امر اهمیتی بنیادین یافته است. به دیگر سخن، کشورهای میزبان سرمایه گذاری جهانی می کوشند سیاست های تعیین شرایط ورود و نظارت قانونمند بر عملکرد سرمایه خارجی را بر پایه تعامل با سیاست های صادر کنندگان آن مانند ایجاد انگیزه های مالیاتی، تضمین سرمایه گذاری و کمک مالی به سرمایه گذاران خصوصی و نیز بهره گیری از تسهیلات سازمان های جهانی در جهت تقویت جریان های بین المللی سرمایه تنوین کنند.

در مقاله حاضر تلاش می شود ضمن بررسی ابعاد فرایند جذب سرمایه گذاری خارجی، رویکردی تطبیقی از این پدیده با توجه به تجارب جهانی آن مطرح گردد تا تعامل سرمایه خارجی با توسعه داخلی بیشتر روشن شود.

ابعاد جذب سرمایه گذاری خارجی

جذب سرمایه گذاری خارجی، مکانیزم تأمین سرمایه و تراکم آن در راستای تحقق رشد تولید و از آن راه، تبلور رشد و توسعه اقتصادی است. از این رو تأمین سرمایه برای پس انداز، ایجاد منابع سرمایه گذاری مازاد، فراهم آوردن شرایط دستیابی به تکنولوژی و مهارت های تازه مدیریتی، برطرف ساختن تنگناهای ارزی و کاهش نرخ سود در کشور مبدأ از مهمترین دلایل جذب سرمایه خارجی محسوب می شود. در واقع نیاز به جذب سرمایه خارجی در الزام به برون رفت از چرخه باطل فقر در کشور مبدأ خلاصه می شود که این امر خود از شکاف پس انداز و سرمایه گذاری با برابر نبودن عرضه و تقاضای کانونی تله فقر در این کشورها خبر می دهد. این وضع را می توان در چارچوب نمودار (۱) چنین نمایش داد:

بدین ترتیب کشور مبدأ ناگزیر از جذب انواع سرمایه گذاری خارجی چه مستقیم (تأمین سرمایه و سرمایه گذاری با واگذار کردن حق کنترل و اختیار کاربرد آن) و چه غیر مستقیم (خرید اوراق بهادار و شراکت مدنی در منبع سرمایه گذار) از منابعی چون بازار مشترک اروپا، بانک جهانی، صندوق بین المللی پول، شرکت های چند ملیتی، بانک توسعه اسلامی و کشورهای عضو اوپک است تا پیامدهای آن مانند افزایش صادرات، ایجاد اشتغال، موازنه پرداخت ها، افزایش قدرت رقابت و چانه زنی، رشد مؤسسات و شرکت های تولیدی،

فزونی واقعی نرخ ارز و رشد تکنولوژی ملی را شاهد باشد. در این راستا تنوین استراتژی جذب سرمایه خارجی با شناسایی چارچوب سیاست های ملی از لحاظ ارزیابی فضای جهانی (شرکت های فراملی و ویژگیهای آنها و نیز کشورهای میزبان دیگر با ویژگیهای خود)، اهداف جذب (انگیزش تولیدی و هدایت دیوان سالاری) و اجرای جذب (چانه زنی، ارزش سازی، پیاده سازی، ارزیابی و اصلاح) صورت می گیرد تا برجمدار تحقق اهداف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی توسعه ملی باشد. از میان مهمترین اهداف اقتصادی جذب، می توان به رشد

سرمایه‌گذاری و اشتغال و صادرات اشاره کرد و مهمترین اهداف سیاسی آن را در مواردی چون انتقال تکنولوژی، پشتیبانی‌های مالی-اعتباری، افزایش توان چانه‌زنی و ایجاد ثبات زیربنایی دانست. همچنین از مهمترین اهداف اجتماعی جذب می‌توان از تجهیز نیروی انسانی و انگیزه‌سازی برای وجدان کاری افراد جامعه یاد کرد و سرانجام، ارزش‌سازی و هنجاریابی اقتصادی را برترین اهداف فرهنگی جذب سرمایه‌های خارجی دانست. بدین‌سان با تعیین اهداف رشد اقتصادی و تعیین سیاست‌های متناسب با آن، امکان اجرای سیاست منتخب جذب سرمایه‌گذاری فراهم می‌آید و باز خورد نتایج ارزیابی این وضع در فرایند جذب، به اصلاح و دگرگونی و غنای استراتژی جذب سرمایه‌گذاری خارجی یاری می‌رساند.

براین پایه، تنوین استراتژی جذب سرمایه‌گذاری خارجی دارای مدل‌های اقتصادی چندی است که مهمترین آنها مدل چندشکافی، مدل آثار کمک‌های خارجی بر اقتصاد، مدل اثر سرمایه‌های خارجی بر پس‌انداز، مدل تعاملی، مدل مقایسه آثار سرمایه‌های خارجی بر رشد اقتصادی و مدل تطبیقی است. در این میان مدل‌های چند شکافی دربرگیرنده مدل‌های دو شکافی و سه شکافی و چهار شکافی است که مدل دو شکافی به بررسی تأثیر سرمایه‌های خارجی بر رفتار مالی کشور از لحاظ تحقق رشد اقتصادی می‌پردازد؛ مدل سه شکافی این امر را از جهت ارزیابی مناسبات پس‌انداز و جریان ارز خارجی و ترسیم چشم‌اندازهای رشد به تحلیل می‌نشیند و مدل چهار شکافی، تبلور رشد را با توازن چهار کفه هزینه‌های غیر توسعه‌ای، هزینه‌های اقتصادی-اجتماعی، هزینه‌های توسعه‌ای و کل درآمدهای کشور هم‌ارز می‌یابد. (Iqbal, Z.; 1997: 115-29) در ادامه مدل آثار کمک‌های خارجی بر اقتصاد از فرمول: $U=F[IG, (y-T), GC, GA, B; A_1, A_2]$ استفاده می‌کند که در آن $I=$ هزینه‌های سرمایه‌گذاری دولت برای اهداف توسعه‌ای، $(y-T)=$ در آمد قابل تصرف، $GC=$ مصرف بخشی عمومی، $GA=$ مصرف اجتماعی بخش عمومی، $B=$ جریان استقراری عمومی از منابع داخلی، $A_1=$ کل پرداخت‌های انتقالی خارجی به بخش عمومی نسبت به کل منابع داخلی و $A_2=$ کل وام‌های خارجی پرداختی به بخش عمومی نسبت به کل منابع است. (Heller, p.; 1975: 429-35) همچنین مدل اثر سرمایه‌های خارجی بر پس‌انداز با فرمول: $g=a(S+F)$ و مبنای محاسبه $I=S+F$ و مؤلفه‌های $g=$ رشد در آمد واقعی، $a=$ بهره‌وری نهایی سرمایه، $S=$ نرخ پس‌اندازهای داخلی، $F=$ نرخ پس‌اندازهای خارجی و $I=$ نرخ سرمایه‌گذاری داخلی ناخالص می‌کوشد تأثیر سرمایه‌های خارجی را بر افزایش سطح پس‌انداز میزبان به منظور سرمایه‌گذاری و در صورت لزوم رشد در آمد واقعی سرانه به ازای هر نرخ مفروض رشد تکنولوژی و نیروی کار تبیین نماید. (Claret, M. & Mapalad, M.; 1998: 5-25)

$$g=C_0+C_1FDI+C_2 FDI. H+C_3 H+C_4Y_0+C_0A$$

با مؤلفه‌های $FDI=$ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، $H=$ انبار سرمایه انسانی، $y_0=$ سرانه اولیه GDP و $A=$ سایر متغیرهای مؤثر بر رشد، درصد برمی‌آید با احتساب عنصر تعامل $(FDI.H)$ ، اذعان کند که بهره‌وری بالاتر FDI فقط در کشورهایی وجود دارد که کشور میزبان دارای حداقل لازمی از انبار سرمایه انسانی است و لذا FDI فقط زمانی در رشد اقتصادی کشور میزبان مؤثر می‌افتد که ظرفیت کافی و وافی جذب تکنولوژی پیشرفته را داشته باشد.

(Borensztein, E.; et al.; 1998: 115-35) از سوی دیگر، مدل مقایسه آثار سرمایه‌های خارجی بر رشد اقتصادی بر پایه

$$(1) Gr= a_0+a_1. AID+a_2.FPI+a_3.s+a_4.CX+a_5.CLF+Ut$$

$$(a_1>0, a_2>0, a_3>0, a_4>0, a_5>0)$$

$$(2) S= a_6+a_7. AID+a_8.FPI+a_9. CX+a_{10}. GDPN+a_{11}.GR+Vt$$

$$(a_7>0, a_8>0, a_9>0, a_{10}>0, a_{11}>0)$$

و مؤلفه‌های $GR=$ میزان رشد GDP، $AID=$ کمک خارجی به عنوان درصدی از GDP، $FPI=$ سرمایه‌گذاری خصوصی خارجی به صورت درصدی از GDP، $S=$ پس‌انداز ناخالص داخلی به عنوان درصدی از GDP، $CX=$ تغییر در صادرات به عنوان درصدی از GDP تغییر در نیروی کار، $GDPN=$ سرانه GDP و V یا $U=$ میزان خطای ارزیابی، می‌کوشد تأثیر آماری سرمایه‌های خارجی را بر رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه به شکل تطبیقی نشان دهد. (Gupta, K.L. & Islam, M.A; 1993) و بالاخره مدل تطبیقی با فرمول:

$$Y= A\delta[kd, H] = Akd^B H^{1-B}$$

و مؤلفه‌های $kd=$ سرمایه داخلی، $H=$ انبار دانش فنی ملی میزبان $Y=$ تولید کل، $A=$ سطح مفروض تکنولوژی، $B=$ سهم سرمایه‌فیزیکی داخلی و $B<1$ بازده کاهنده نسبت به سرمایه داخلی، درصد است رشد اقتصادی را بر اساس رشد سرمایه داخلی و رشد سرمایه خارجی تبیین کند. (DeMel- 10, Gr.L.; 1997: 1-34) شایان توجه است که جذب سرمایه‌گذاری خارجی جنبه‌های مثبت و منفی متعددی نیز دارد که رویکردهای آنها در چارچوب مدل‌های یادشده ضروریست. مهمترین نکات مثبت و منفی در زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی در جدول (۱) آمده است:

تجربه جهانی در زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی در رابطه با توسعه اقتصادی

گذری بر تجربه جهانی در زمینه جذب سرمایه‌گذاری خارجی، بویژه در مهمترین بخش‌های همسان‌یابنده، امکان تأمل تطبیقی در تحقق این

جدول (۱) - سنجش نکات مثبت و منفی جذب سرمایه گذاری خارجی

نکات مثبت	نکات منفی
افزایش ارزش و صرفه جویی احتمالی نوسازی صنایع و مهارت مدیریتی و نوآوری تولیدی افزایش بازدهی سرمایه و نیروی کار در کنار افزایش انتقال و بهره‌وری افزایش مستمره واقعی کار در قبال کاهش قیمت تولیدات کیفی افزایش درآمدهای مالیاتی دولت ایجاد دانش فنی تازه سرمایه گذاری تولیدی مشترک بخش خصوصی و صنعت تحریک بخش های اقتصادی-اجتماعی	دادن امتیازات خاص به کشور صادرکننده سرمایه ایجاد کسری در تراز پرداخت ها ایجاد هزینه اخذ برای میزبان سرمایه توزیع نامتعادل درآمدها و رقابت با پروژه های سرمایه گذاری ملی مبادله خسارت میزبان با منافع صادرکننده سرمایه خروج سرمایه های داخلی انحطاط صنایع داخلی تأثیر پذیری از اقتصاد صادرکننده سرمایه

روند افزایشی می آورد. در این میان می توان به بررسی کوتاه فرایند جذب سرمایه گذاری خارجی در برخی مناطق آسیایی، آمریکای لاتین، آفریقا و اروپا پرداخت.

۱. سرمایه گذاری خارجی در آسیا

سرمایه گذاری مستقیم خارجی در آسیا در سال ۱۹۹۷ نزدیک به ۸٪ افزایش یافت و بارقم ۸۷ میلیارد دلار، ۵۷٪ جریان سرمایه گذاری مستقیم خارجی را به خود جلب کرد. در طول سالهای ۹۶-۱۹۹۴ نسبت جریان سرمایه گذاری خارجی به تشکیل سرمایه ثابت ناخالص آسیا در سنجش با میانگین نسبت های موجود در کشورهای در حال توسعه، رقم پایین تری را نشان داد. با این حال جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از منطقه در سال ۱۹۹۷ با ۹٪ افزایش رو به رو بوده است. این در حالی است که الگوی سرمایه گذاری مستقیم خارجی در آسیا از کاهش سرمایه گذاری درون منطقه ای، ناپایداری سیاسی، سهم بالای سرمایه گذاری خدماتی و خصوصی سازی نیز اثر پذیرفته است. گذشته از آن، کاهش هزینه های رقابت جهانی به علت کاهش ارزش پول و آزادسازی نظام های مرتبط با سرمایه گذاری مستقیم خارجی به ایجاد مناطق آزاد و تسهیل قوانین سرمایه گذاری از مهمترین عوامل تشدید و فزونی گرفتن جریان جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در منطقه بوده است. بر این اساس روی هم رفته می توان فرایند جذب تطبیقی سرمایه گذاری خارجی را در چند کشور نمونه آسیایی به شرح جدول (۲) نمایش داد:

جدول (۲) - سنجش فرایند جذب سرمایه گذاری خارجی در چند کشور آسیایی

نام کشور	عوامل مؤثر بر جذب	سیاست دولت	فعالیت سرمایه گذاری خارجی	معیار و ملاک جذب
تایلند	- رشد صنایع صادراتی - رشد بازرگانی مصرفی - امکانات زیربنایی - موقعیت استراتژیک - پای بندی به تعهدات بین المللی	- حل مشکل تورم - افزایش ظرفیت سازی منابع - توسعه منابع انسانی - اصلاح نظام مالیاتی	- کشف و استخراج گاز طبیعی - نساجی، نفت، حمل و نقل - انرژی بانکداری، خدمات	- جلب همکاری از گانهای دولتی - حفظ منابع ملی - حفظ منابع طبیعی - کنترل ارزش و تجارت خارجی
ترکیه	- رشد بخش کشاورزی - رشد بخش صنایع و معادن - رشد بخش جهانگردی - نیازهای آموزشی و بهداشتی - نیازهای زیربنایی	- آزادسازی - تشویق اقتصاد بازار آزاد - تهدید سرمایه گذاری در صنایع تکمیلی و توسعه ای	- تجارت و بازرگانی - حمل و نقل ارتباطات - ماشینها و تجهیزات	- حفظ منابع ملی شهروندان - سرمایه گذاری غیر نفتی - حق انتقال دارایی و امتیازات به خارج
چین	- رشد کشاورزی - رشد صنعت - ضرورت حفظ استقلال	- تصویب قوانین حل اختلاف سرمایه گذاران و شرکت ها - تصویب قوانین انتقال حقوق شرکت های خارجی - تعیین شرایط انتقال سود خالص پس از پرداخت بدهی ها	- حفظ محیط زیست - صنایع واسطه ای - حمل و نقل و ارتباطات - مواد شیمیایی	- سودبری دو جانبه سرمایه گذار خارجی و شریک داخلی - معافیت مالیاتی - انتقال سود خالص
ژاپن	- رشد صنایع سنگین و رایانه ای و الکترونیکی - نیاز به کالاهای واسطه ای	- اصلاح نظام مالیاتی - تصویب قوانین ناظر به توسعه صادرات	- تأمین مواد اولیه - تحقیق و توسعه	- قابلیت اجرایی بالا - اصلاح اقتصاد - کسب درآمد ارزی - آزمون قابلیت اجرای طرح های صنعتی
کره جنوبی	- تقویت صنایع صادراتی - توسعه صادرات - بی ثباتی بازارهای بین المللی	- سیاست باز سرمایه گذاری خارجی - ارائه مجوز سرمایه گذاری خارجی در پوشش کسب سهام	- توسعه پایدار - اصلاح ساخت اقتصادی - انگیزش رقابتی	- صنایع سنگین شیمیایی - تولید مواد واسطه ای

همچنین جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به آسیا و چند کشور نمونه را می توان در جدول (۳) مشاهده کرد:
افزون بر این جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از منطقه آسیا و چند کشور نمونه در چارچوب جدول شماره (۴) نمایان است:

جدول (۳) - جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به آسیا و چند کشور نمونه بعنوان کشور / منطقه میزبان

(میلیون دلار) ۱۹۸۶-۱۹۹۷

کشور / منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
آسیا	۱۶,۴۶۸	۲۹,۶۵۱	۵۱,۲۱۸	۶۰,۶۷۹	۶۷,۳۸۶	۸۰,۰۱۱	۸۶,۹۲۳
آسیای غربی	۱,۳۲۹	۱,۸۲۷	۳,۴۴۷	۱,۵۱۸	-۷۴۶	۳۰۳	۱,۸۸۶
ترکیه	۴۵۹	۸۲۴	۶۳۶	۶۰۸	۸۸۵	۷۲۲	۶۰۶
ایران	-۱۲۰	-۱۷۰	۵۰	۲	۱۷	۲۶	۵۰
آسیای مرکزی	۴	۱۴۲	۴۲۴	۸۹۶	۱,۵۶۱	۲,۰۸۴	۲,۶۲۷
ترکمنستان	-	-	-	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۸	۱۲۱
آسیای جنوب، شرق و جنوب شرقی	۱۵,۱۳۵	۲۷,۶۸۳	۲۷,۳۳۸	۵۸,۲۶۵	۶۶,۵۷۱	۷۷,۶۲۴	۸۲,۴۱۱
چین	۳,۱۰۵	۱۱,۱۵۶	۲۷,۵۱۵	۳۳,۷۸۷	۳۵,۸۴۹	۴۰,۸۱۰	۴۵,۳۰۰
هند	۱۷۷	۲۳۳	۵۷۴	۹۷۳	۱,۹۶۴	۲,۳۸۲	۳,۲۶۴
کره شمالی	۹۵	۴۲	۶	۷	۳	۴	۲
کره جنوبی	۸۶۳	۷۲۷	۵۸۸	۸۰۹	۱,۷۷۶	۲,۳۲۵	۲,۳۴۱
اندونزی	۷۴۶	۱,۷۷۷	۲,۰۰۴	۲,۱۰۹	۲,۳۴۸	۶,۱۹۴	۵,۳۵۰
مالزی	۱,۶۰۵	۵,۱۸۳	۵,۰۰۶	۴,۳۴۲	۴,۱۳۲	۴,۶۷۲	۳,۷۵۴
نیپال	۲	۱	۴	۶	۵	۱۹	۲۰
سنگاپور	۳,۵۹۲	۲,۲۰۴	۴,۶۸۶	۸,۳۶۸	۸,۲۱۰	۹,۴۴۰	۱۰,۰۰۰
سريلانكا	۴۱	۱۲۳	۱۹۵	۱۶۶	۵۶	۱۲۰	۱۴۰
تایلند	۱,۳۲۵	۲,۱۱۴	۱,۸۰۲	۱,۳۲۲	۲,۰۰۲	۲,۲۶۸	۳,۶۰۰
ویتنام	۶۸	۳۸۵	۵۲۳	۷۴۲	۲,۰۰۰	۲,۱۵۶	۱,۲۰۰
ژاپن*	۵۵۶	۲,۷۵۶	۲۱۰	۸۸۸	۴۱	۲۲۸	۳,۲۲۴

* میزان جریان ورودی سرمایه گذاری این کشور جزو منطقه آسیا محسوب نشده است.

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 363-364

جدول (۴) - جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از منطقه آسیا و چند کشور نمونه بعنوان منطقه / کشور مادر

(میلیون دلار) ۱۹۸۶-۱۹۹۷

کشور / منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
آسیا	۸,۹۷۵	۱۸,۷۸۶	۳۱,۲۲۰	۳۶,۶۵۳	۴۲,۶۴۱	۴۶,۴۹۱	۵۰,۶۶۳
آسیای غربی	۶۶۰	۱,۳۰۸	۸۲۱	۱,۰۹۱	۸۲۵	-۱۷۱	۵۰۵
ایران	-	۱۸	۵۰	۶	۳	۰	۳
ترکیه	۳	۶۵	۱۲	۴۹	۱۱۳	۱۱۰	۱۱۶
آسیای مرکزی	-	-	-	-	-	-	۱
آسیای شرقی، جنوب و جنوب شرقی	۸,۳۱۵	۱۷,۴۷۸	۳۰,۴۱۹	۳۵,۵۶۲	۴۱,۸۱۶	۴۷,۳۶۲	۵۰,۱۵۷
چین	۷۴۵	۴,۰۰۰	۴,۴۰۰	۲,۰۰۰	۲,۰۰۰	۲,۱۱۴	۲,۵۰۰
هند	۳	۲۴	۴۱	۸۲	۱۱۷	۲۳۹	۱۰۰
اندونزی	۷	۵۲	۳۵۶	۶۰۹	۶۰۳	۵۱۲	۲,۴۰۰
کره جنوبی	۹۲۳	۱,۲۰۸	۱,۳۳۰	۲,۴۶۱	۳,۵۵۲	۴,۶۷۰	۴,۲۸۷
مالزی	۳۱۱	۵۱۴	۱,۳۲۵	۱,۸۱۷	۲,۵۷۵	۳,۰۷۰	۳,۱۰۰
سنگاپور	۶۵۸	۱,۳۱۷	۲,۰۲۱	۳,۷۴۶	۳,۹۸۸	۴,۸۰۵	۵,۹۰۰
سريلانكا	۲	۲	۷	۸	۷	۸	۸
تایلند	۹۲	۱۴۷	۲۳۳	۴۹۳	۸۸۶	۹۳۱	۵۰۰
ژاپن*	۳,۳۰۹۵	۱۷,۳۹۰	۱۳,۸۳۰	۱۸,۰۹۰	۲۲,۵۰۸	۲۳,۴۲۸	۲۵,۹۹۳

* میزان جریان خروجی سرمایه گذاری این کشور جزو منطقه آسیا محسوب نشده است.

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 369-370

همچنین، نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در مناطق گوناگون آسیا در جدول (۵) آمده است:

جدول (۵) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

(درصد)

منطقه	۱۹۹۱-۱۹۸۶ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶
آسیا	ورودی	۲/۸	۳/۲	۶/۰	۶/۶	۷/۴
	خروجی	۱/۵	۲/۰	۳/۷	۴/۲	۴/۳
آسیای غربی	ورودی	۰/۸	۰/۶	۲/۸	-۰/۶	۰/۲
	خروجی	۰/۴	۰/۴	۰/۷	۰/۶	-۰/۶
آسیای مرکزی	ورودی	-	-	-	-	-
	خروجی	-	-	-	-	-
آسیای شرقی، جنوب و جنوب شرقی	ورودی	۳/۶	۴/۵	۶/۵	۷/۹	۸/۳
	خروجی	۲/۰	۲/۹	۴/۲	۴/۸	۵/۰

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 392-395

و سرانجام نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی در مناطق گوناگون آسیا در جدول (۶) آمده است:

جدول (۶) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی

(درصد)

منطقه	۱۹۸۰	۱۹۸۵	۱۹۹۰	۱۹۹۶
آسیا	ورودی	۳/۵	۷/۴	۱۴/۶
	خروجی	۰/۹	۱/۱	۶/۹
آسیای غربی	ورودی	۲/۹	۹/۱	۹/۴
	خروجی	۰/۳	۰/۳	۱/۵
آسیای مرکزی	ورودی	-	-	۱۰/۵
	خروجی	-	-	-
آسیای شرقی، جنوب و جنوب شرقی	ورودی	۳/۸	۶/۶	۱۵/۸
	خروجی	۱/۳	۱/۴	۸/۱

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 406-409

۲. سرمایه گذاری خارجی در آمریکای لاتین

پایین بودن میزان سرمایه گذاری خارجی در آمریکای لاتین در دهه ۱۹۹۰ بیشتر برخاسته از ناتوانی اقتصادی و بحران بدهی ها در منطقه بوده است. با این حال رفته رفته این وضع دگرگون شد؛ چنان که در سال ۱۹۹۷، این کشورها ۵۶ میلیارد دلار سرمایه مستقیم خارجی جذب کردند و نیز این امر نزدیک به ۱۱٪ تشکیل سرمایه ثابت ناخالص را در منطقه در طول سالهای ۱۹۹۴-۹۶ دربر گرفت. بر این پایه، فرایند جذب تطبیقی سرمایه گذاری خارجی در چند کشور نمونه آمریکای لاتین را می توان به شرح جدول (۷) نمایش داد:

همچنین جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به منطقه آمریکای لاتین و چند کشور نمونه بر حسب بخش ها در جدول (۸) آمده است:

جدول (۷) - سنجش فرآیند جذب سرمایه گذاری خارجی در چند کشور آمریکای لاتین

نام کشور	عوامل مؤثر بر جذب	سهولت دولت	فعالیت سرمایه گذار خارجی	معیار و ملاک جذب
آرژانتین	- رشد صنعت - ضرورت خود کفایی	- تصویب قوانین مشارکت سرمایه‌ای - تعیین حدود سوه مشارکت - سرمایه‌ای و گردش - سرمایه و فعالیت قانونمند آن	- صنایع مادر و سنگین - بخش انرژی - راه آهن، برق	- راه اندازی فعالیت‌های تازه اقتصادی - گسترش و رشد فعالیت‌های - موجود اقتصادی
برزیل	- صنعتی شدن - افزایش صادرات - پرداخت بدهی خارجی	- ثبت سرمایه گذاری خارجی - انتقال منابع به خارج - انتقال تکنولوژی	- ایجاد کار - استحصال منابع طبیعی - افزایش عرضه کالاها	- مشارکت در امور بانکی و پتروشیمی - نفت و گاز و حمل و نقل، - ارتباطات و معدن و برق
مکزیک	- تجدید ساخت بخش تولید صنعتی - ایجاد اشتغال - تأمین منابع مالی - افزایش تولیدات صادراتی	- آزادسازی تجاری - مقررات زدهای اقتصادی - خصوصی سازی فعالیت‌های - تجاری	- ماشین آلات - صنایع سنگین - تجهیزات الکترونیک - تکنولوژی پیشرفته	- انتقال مدیریت - دسترسی به بلزهای خارجی - انتقال تکنولوژی
ونزوئلا	- بحران تمرکز شهری - نفتی - استخراج نفت - اقتصاد آزاد	- حمایت گمرکی - عضویت در گات - تسهیل مشارکت سرمایه گذاری خارجی - حذف موانع بانکی	- صنایع - کشاورزی	- استخراج معدن - عرضه انرژی ارزان

جدول (۸) - جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به کشورهای نمونه در آمریکای لاتین بر حسب بخش‌ها

۱۹۹۰-۱۹۹۶

(میلیون دلار)

کشور	۱۹۹۰	۱۹۹۱	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶
آرژانتین	۱،۸۳۶	۲،۲۳۹	۲،۰۱۴	۲،۵۱۴	۳،۱۱۶	۲،۷۸۳	۵،۰۹۰
P	-	-	۱،۰۱۵	۲۳۴	۲۵۲	۴۵۴	۱،۰۱۴
صنعت	-	-	۲۲۸	۶۷۷	۱،۰۶۰	۱،۷۷۹	۱،۵۲۸
خدمات	-	-	۲،۵۶۱	۱،۰۶۰	۱،۰۶۳	۲،۵۵۰	۲،۵۳۸
برزیل	۲،۸۵۷	۱،۴۳۷	۱،۳۹۵	۷،۰۵۴	۹،۵۲۰	۴،۸۶۰	۱۰،۴۰۹
P	۴	۱۰۰	۵۳	۸۸	۲۵۲	-	۹۶
صنعت	۱،۳۳۰	۴۲۷	۵۸۵	۱،۷۳۰	۱،۶۵۴	-	۱،۸۴۳
خدمات	۱،۴۳۷	۸۳۱	۱،۸۸۴	۵،۳۲۴	۸،۰۴۱	-	۴،۷۴۹
شیلی	۱،۳۲۰	۹۸۲	۹۹۹	۱،۷۳۰	۲،۵۳۱	۳،۰۲۸	۴،۸۰۱
P	۸۳۷	۴۷۱	۵۸۸	۹۲۳	۱،۸۴۹	۱،۸۱۸	۱،۰۵۲
صنعت	۱۰۴	۲۷۱	۱۴۵	۴۹۵	۳۶۲	۳۷۸	۹۵۱
خدمات	۳۷۹	۲۴۰	۲۶۶	۳۱۲	۳۲۰	۸۳۲	۲،۷۹۸
کلمبیا	۵۰۱	۴۵۷	۷۲۹	۹۵۹	۱،۶۶۷	۲،۳۱۷	۳،۳۲۲
P	۳۲۴	۳۱۴	۵۲۱	۵۸۵	۹۰۴	۸۵۹	۱،۱۷۲
صنعت	۱۶۰	۱۳۱	۸۹	۲۱۷	۳۹۸	۶۱۴	۶۷۵
خدمات	۱۷	۱۲	۱۱۹	۱۵۷	۳۶۶	۸۴۴	۱،۴۷۵
مکزیک	۲،۴۰۰	۶،۰۱۲	۷،۳۹۷	۲،۵۳۵	۱۱،۵۰۳	۹۸،۴۳۰	۶،۱۲۲
P	۱۵۷	۸۰	۱۲۰	۲۱۳	۱۰۴	۱۲۲	۹۴
صنعت	۱،۱۹۹	۳،۰۸۸	۲،۰۱۳	۱،۴۸۱	۶،۱۵۳	۳،۹۰۲	۳،۴۹۸
خدمات	۱،۰۱۹	۲،۷۱۰	۳،۰۷۹	۳،۰۹۲	۵،۳۵۰	۴،۳۸۰	۲،۵۳۰
پرو	۴۵	۳۳	۱۷۶	۱۲۹	۲۸۰	۱۰۹۴	۶۱۸
P	۲	۹	۱۲۹	-	۳۱۰	۱۷۳	۹۱
صنعت	۱۷	۱۵	۱۰	۵۴	۵۲	۱۴۷	۳۳۱
خدمات	۲۶	۹	۳۷	۷۵	۲،۴۴۵	۷۷۴	۱۹۷
ونزوئلا	-	۲۲۴	۱،۹۵۰	۳۷۵	۷۰۱	۳۳۳	۳۹۵
P	-	۱۹	۲۸	۱۴	۴۰	۴۰	۲۵
صنعت	-	۱۸۷	۴۰۰	۲۸۰	۳۴۷	۱۲۷	۲۳۵
خدمات	-	۱۸	۱،۵۲۲	۸۱	۳۱۴	۱۶۷	۱۳۵
آمریکای لاتین*	۸،۹۵۸	۱۱،۵۸۳	۱۶،۶۵۹	۱۷،۲۹۵	۳۱،۸۴۶	۲۴،۸۴۵	۳۰،۷۵۷
P	۱،۳۲۵	۹۹۲	۲،۴۵۴	۱،۸۸۰	۳،۹۱۱	۳،۴۸۷	۳،۵۴۳
صنعت	۲،۸۱۹	۴،۱۲۰	۲،۵۰۹	۴،۷۳۳	۱۰،۵۶۸	۶،۹۴۶	۹،۰۷۱
خدمات	۲،۸۱۷	۳،۸۲۰	۹،۴۶۸	۱۰،۵۶۱	۱۷،۷۸۱	۹،۵۴۶	۱۴،۴۲۲

* تنها کشورهای نام برده شده در جدول را شامل می‌شود.

جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به منطقه آمریکای لاتین و چند کشور نمونه در جدول شماره (۹) آورده شده است؛ همچنین جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از منطقه آمریکای لاتین و چند کشور در جدول شماره (۱۰) آمده است:

جدول (۹) - جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به منطقه / کشور میزبان

(میلیون دلار)

کشور / منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
آمریکای لاتین و دریای کارائیب	۹,۴۶۰	۱۷,۶۱۱	۱۷,۲۴۷	۲۸,۶۸۷	۳۱,۹۲۹	۲۳,۷۵۵	۵۶,۱۳۸
آمریکای جنوبی	۴,۲۵۲	۸,۸۸۵	۷,۵۵۴	۱۳,۶۷۳	۱۸,۰۶۸	۳۰,۴۳۲	۳۸,۹۹۳
آرژانتین	۱,۱۶۸	۴,۰۲۵	۲,۵۵۵	۳,۱۱۶	۴,۷۸۳	۵,۰۹۰	۶,۳۲۷
بولیوی	۴۰	۱۲۲	۱۲۴	۱۳۰	۳۷۲	۴۷۲	۵۰۰
برزیل	۱,۰۲۵۸	۲,۶۰۱	۱,۰۲۹۱	۲,۰۱۴۹	۵,۰۴۳	۱۱,۱۱۲	۱۶,۳۳۰
شیلی	۷۶۳	۶۹۹	۸۰۸	۱,۷۷۲	۱,۶۶۷	۴,۰۹۲	۵,۴۱۷
کلمبیا	۴۵۵	۷۲۹	۹۵۹	۱,۶۶۷	۲,۳۱۷	۳,۴۳۲	۲,۴۴۷
اکوادور	۱۳۴	۱۷۸	۴۶۹	۵۳۱	۲۷۰	۴۴۷	۵۷۷
گویان	۳	۱۴۷	۷۰	۱۰۷	۷۴	۸۱	۹۰
پاراگوئه	۳۱	۱۳۷	۱۱۱	۱۸۰	۱۸۴	۲۲۵	۲۰۰
پرو	۲۹	۱۳۶	۶۷۰	۳,۰۸۴	۲,۰۳۵	۳,۵۸۱	۲,۰۰۰
سورینام	-۱۲۰	-۵۴	-۴۷	-۳۰	-۲۱	۷	۱۲
کوبا	۴۱	۵۸	۱۷۳	۱۵۵	۱۵۷	۱۶۹	۲۰۰
ونزوئلا	۴۵۱	۶۲۹	۳۷۲	۸۱۳	۹۸۵	۱,۸۳۳	۴,۸۹۳
دیگر کشورهای آمریکای لاتین و دریای کارائیب	۵,۰۲۰۸	۵,۰۲۲۶	۹,۶۹۳	۱۵,۰۱۴	۱۳,۸۶۱	۱۳,۳۲۳	۱۷,۱۴۵

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 362-363

جدول (۱۰) - جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از منطقه / کشور مادر

(میلیون دلار)

کشور / منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
آمریکای لاتین و دریای کارائیب	۱,۳۰۵	۱,۳۷۸	۲,۸۲۷	۵,۱۹۴	۲,۳۳۶	۲,۲۷۰	۹,۰۹۷
آمریکای جنوبی	۷۳۹	۶۸۶	۲,۷۱۱	۲,۹۱۳	۳,۰۱۷	۱,۵۳۰	۴,۲۲۰
آرژانتین	۱۸	-۷	-	۱۲۵	۱۵۵	۲۰۵	۲۸
بولیوی	۱	۲	۲	۲	۲	۲	۲
برزیل	۴۲۳	۱۳۷	۱,۰۹۴	۱,۰۳۷	۱,۵۵۹	-۷۷	۱,۵۶۹
شیلی	۲۷	۳۷۸	۴۳۴	۹۲۶	۶۹۶	۱,۰۷۹	۱,۹۲۹
کلمبیا	۲۹	۵۰	۲۴۰	۱۵۲	۲۸۴	۶۸	۱۰۰
اکوادور	-	-	-	-	-	-	-
گویان	-	-۲	۲	-	-	-	-
پاراگوئه	-	-	-	-	-	-	-
پرو	-	-۱	۲۱	-	۴۸	۱۰	۲۰
سورینام	-	-	-	-	-	-	-
کوبا	۳	-۲۷	۳۲	-۶	-۲۶	۵	۵
ونزوئلا	۲۱۸	۱۵۶	۸۸۶	۶۷۷	۲۹۹	۲۳۸	۵۴۷
دیگر کشورهای آمریکای لاتین و دریای کارائیب	۵۶۶	۶۹۲	۱۱۷	۲۲۸۰	۶۷۲	۷۴۰	۴,۸۷۷

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 368-369

نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی در نواحی گوناگون آمریکای لاتین به تشکیل سرمایه ناخالص ثابت در جدول شماره (۱۱) آمده است:
و سرانجام نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی در مناطق گوناگون آمریکای لاتین به تولید ناخالص داخلی به شرح جدول شماره (۱۲) است:

جدول (۱۱) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تشکیل سرمایه ناخالص ثابت

(درصد)

منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶
آمریکای لاتین و دریای کارائیب	ورودی	۵/۳	۷/۶	۶/۴	۸/۹	۹/۸
	خروجی	۰/۷	۰/۶	۱/۱	۱/۶	۰/۷
آمریکای جنوبی	ورودی	۳/۲	۵/۸	۴/۲	۶/۱	۶/۹
	خروجی	۰/۶	۰/۴	۱/۵	۱/۳	۱/۱
سایر	ورودی	۱۱/۳	۱۰/۹	۱۱/۰	۱۵/۷	۲۲/۲
	خروجی	۱/۲	۰/۹	۰/۱	۲/۴	-۱/۱

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 389-390

جدول (۱۲) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی

(درصد)

منطقه	۱۹۸۰	۱۹۸۵	۱۹۹۰	۱۹۹۶
آمریکای لاتین و دریای کارائیب	ورودی	۶/۴	۱۰/۸	۱۱/۵
	خروجی	۰/۴	۱/۰	۱/۲
آمریکای جنوبی	ورودی	۵/۸	۸/۹	۸/۶
	خروجی	۰/۲	۰/۵	۰/۶
سایر	ورودی	۷/۷	۱۴/۵	۱۸/۴
	خروجی	۰/۸	۲/۱	۲/۵

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 430-404

۳. سرمایه گذاری خارجی در آفریقا

میانگین مقدار سرمایه گذاری خارجی در آفریقا از ۳/۲ میلیارد دلار در سالهای ۱۹۹۱-۹۳ به ۵/۲ میلیارد دلار در سالهای ۱۹۹۴-۹۶ رسیده است. همچنین جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به این منطقه در سال ۱۹۹۷، ۴/۷ میلیارد دلار بوده است. این قاره جای مناسبی برای سرمایه گذاری های سودآور است و این جایگاه، در کنار منابع طبیعی، بخش صنعت و خدمات را نیز در بر می گیرد. همچنین رشد بازارهای ملی، دستیابی به بازارهای منطقه ای، برنامه های خصوصی سازی، ترویج انگیزه ها در زمینه توسعه صادرات و پشتیبانی از سرمایه های خارجی از جمله عوامل مهم در جذب سرمایه های خارجی به این قاره بوده است. براین پایه روی هم رفته می توان فرایند جذب تطبیقی سرمایه گذاری خارجی را در چند کشور نمونه آفریقایی به شرح جدول شماره (۱۳) نمایش داد:

همچنین جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به آفریقا و چند کشور نمونه را می توان در جدول شماره (۱۴) دید:

جدول (۱۳) - سنجش فرایند جذب سرمایه گذاری خارجی در چند کشور آفریقایی

نام کشور	عوامل مؤثر بر جذب	سیاست دولت	فعالیت سرمایه گذار خارجی	معیار و ملاک جذب
غنا	- سرمایه گذاری عمومی - تأسیس مؤسسات دولتی - حل بحران بدهی خارجی	- انتقال سود سهام - ارسال وجوه به خارج - معافیت های مالیاتی - امکان تبدیل لریز	- معدن - راه و ساختمان - انرژی	- ایجاد اشتغال - افزایش تولید
مصر	- تأمین مواد خوراکی - پرداخت بدهی های خارجی	- کنترل لریز - افتتاح و انتقال حساب های آزاد - معافیت گمرکی - وضع عوارض	- کشاورزی - نفت و معدن - ساختمان و صنعت	- ایجاد اشتغال - افزایش صادرات - حذف پاره ها
نامیبیا	- حل مشکل بیکاری - اجرای برنامه های آموزشی - تأمین مسکن - رشد اقتصادی	- تأمین حق مالکیت - محدودیت انتقال لریز	- معدن - صنایع شیمیایی - نفت و گاز	- افزایش درآمد - تأمین منابع ملی - توسعه اقتصادی
نیجریه	- ایجاد مطلوبیت اقتصادی - افزایش تولید	- حذف سقف سرمایه گذاری - خارجی - تصویب قانون سرمایه گذاری - خارجی	- معدن و نفت - صنایع نساجی و حمل و نقل - بانکداری	- ایجاد اشتغال - افزایش تولید

جدول (۱۴) - جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به آفریقا بعنوان منطقه همزمان و برخی کشورهای نمونه

(میلیون دلار)

کشور / منطقه	۱۹۹۱-۱۹۹۶ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
آفریقا	۲,۸۶۹	۳,۱۷۱	۳,۶۴۷	۵,۶۹۳	۵,۱۳۶	۴,۸۲۸	۴,۷۱۰
آفریقای شمالی	۱,۱۹۶	۱,۵۸۲	۱,۵۷۹	۲,۳۶۴	۱,۲۶۲	۱,۳۱۳	۱,۸۱۱
مصر	۹۳۲	۲۵۹	۴۹۳	۱,۲۵۶	۵۹۸	۶۳۶	۸۳۴
تونس	۸۳	۵۲۶	۴۶۲	۴۳۲	۲۶۲	۲۵۳	۳۶۰
سایر مناطق آفریقا	۱,۶۷۳	۱,۵۸۹	۲,۰۶۸	۳,۳۲۹	۳,۸۷۴	۳,۵۱۵	۲,۸۹۹
بوتسوانا	۵۹	-۲	-۲۸۷	۳۲۶	۳۸۰	۲۷۲	۱۰۰
گینه استوایی	۱۰	۶	۲۲	۱۷	۱۲۷	۳۷۶	۴۰
غنا	۱۱	۲۳	۱۲۵	۲۳۳	۱۰۷	۱۲۰	۲۰۰
موزامبیک	۸	۲۵	۳۲	۳۵	۲۵	۲۹	۳۵
نامیبیا	۲۶	۱۱۸	۵۵	۹۸	۱۱۸	۱۵۲	۱۳۱
نیجریه	۷۲۸	۸۹۷	۱,۳۳۵	۱,۹۵۹	۲,۲۰۱	۱,۳۹۱	۱,۰۰۰
بوگاندا	-	۳	۵۵	۸۸	۱۲۱	۱۲۱	۲۵۰

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 361-362

افزون بر این جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از آفریقا و چند کشور نمونه را می توان در جدول شماره (۱۵) ملاحظه کرد: به علاوه نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در نواحی گوناگون آفریقا به شرح جدول شماره (۱۶) می باشد.

و سرانجام نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی در نواحی گوناگون آفریقا به شرح جدول شماره (۱۷) است:

جدول (۱۵) - جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از آفریقا بعنوان منطقه مادر و برخی کشورهای نمونه

(میلیون دلار)

۱۹۸۶-۱۹۹۷

کشور / منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
آفریقا	۱۰۰۳۲	۵۲۸	۸۱۲	۶۵۹	۵۹۱	۲۹۷	۱۰۱۳۰
آفریقای شمالی	۹۴	۴۱	۲۳	۷۳	۱۰۰	۳۳	۴۸
مصر	۲۲	۴	-	۴۳	۹۳	۵	۲۰
تونس	۲	۵	-	۶	۵	۱	۳
دیگر مناطق آفریقا	۹۳۸	۴۸۷	۷۸۹	۵۸۶	۴۹۱	۲۶۵	۱۰۰۸۲
بوتسوانا	۳	۱۰	۱۰	۱۴	۴۵	۱۱۷	۱۰
نامیبیا	۱	-۲	۹	۶	۱	۱	۱
نیجریه	۷۸۴	۱۷۶	۵۹۳	۳۸۶	۳۸۵	۴۵۵	۸۰۰

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 367-368

جدول (۱۶) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

(درصد)

منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶
آفریقا	ورودی	۳/۹	۵/۲	۶/۱	۹/۵	۷/۹
	خروجی	۱/۴	۰/۹	۱/۴	۱/۱	۰/۴
آفریقای شمالی	ورودی	۲/۵	۴/۲	۴/۴	۶/۶	۳/۳
	خروجی	۰/۲	۰/۱	۰/۱	۰/۲	۰/۱
دیگر مناطق آفریقا	ورودی	۶/۷	۶/۴	۸/۸	۱۴/۱	۱۴/۸
	خروجی	۳/۸	۲/۰	۳/۴	۲/۵	۱/۹

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 386-387

جدول (۱۷) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص

(درصد)

منطقه	۱۹۸۰	۱۹۸۵	۱۹۹۰	۱۹۹۶
آفریقا	ورودی	۳/	۶/۹	۱۶/۶
	خروجی	۰/۵	۱/۹	۴/۱
آفریقای شمالی	ورودی	۳	۵/۹	۱۲/۸
	خروجی	۰/۲	۰/۳	۰/۷
دیگر مناطق آفریقا	ورودی	۴۰	۷/۸	۲۱/۸
	خروجی	۰/۱	۳/۳	۸/۲

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 400-401

۴. سرمایه گذاری خارجی در اروپا

اقتصاد اروپا در دهه ۱۹۹۰ به جذب گسترده سرمایه های خارجی توفیق یافت، به گونه ای که این جریان در سال ۱۹۹۷ به ۱۹ میلیارد دلار بالغ شد و رشد مثبت GDP را رهبری کرد. این پیروزی بازتاب رشد اقتصاد بازار، تحکیم چارچوبهای رفاهی و قانونی مربوط به عملکرد شرکت های فراملی و خصوصی سازی بود که می توان جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی بر این مبنای اروپا و کشورهای نمونه در جدول شماره (۱۸) مشاهده کرد:

همچنین جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی از اروپا و کشورهای نمونه در جدول شماره (۱۹) آمده است:
و نیز نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تشکیل سرمایه ثابت ناخالص در اروپا به شرح جدول شماره (۲۰) است:
و سرانجام نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی در اروپا در جدول شماره (۲۱) نمایان است:

جدول (۱۸) جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به اروپا بعنوان منطقه میزبان و برخی کشورهای نمونه

(میلیون دلار)

۱۹۸۶-۱۹۹۷

کشور / منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
اروپای غربی	۶۶،۲۷۰	۸۵،۸۳۷	۸۳،۸۷۷	۷۸،۴۱۷	۱۲۲،۷۷۹	۹۹،۹۵۴	۱۱۴،۸۵۷
اتحادیه اروپایی	۶۳،۱۸۶	۸۳،۷۹۴	۸۰،۹۳۵	۷۱،۵۸۰	۱۱۶،۷۹۲	۹۲،۳۹۸	۱۰۸،۱۷۲
اتریش	۴۳۹	۹۴۷	۹۷۷	۱،۳۱۲	۶۳۹	۳،۸۲۶	۱،۷۰۰
بلژیک و لوگزبورگ	۵،۴۵۴	۱۱،۲۸۶	۱۰،۷۵۰	۸،۵۱۴	۱۰،۵۶۵	۱۴،۱۲۵	۱۲،۵۵۰
دانمارک	۷۵۴	۱،۰۱۷	۱،۷۱۳	۵،۰۰۶	۲،۱۳۹	۷۷۳	۲،۵۷۰
فنلاند	۳۶۱	۴۰۷	۸۶۶	۱،۵۷۷	۱،۰۶۳	۱،۱۰۹	۱،۵۴۳
فرانسه	۹،۲۴۵	۲۱،۸۴۰	۲۰،۷۵۴	۱۵،۷۹۹	۲۳،۷۳۳	۲۱،۹۷۲	۱۸،۲۸۰
آلمان	۲،۹۴۲	۲،۶۴۰	۱،۹۱۱	۱،۷۹۰	۱۳،۴۴۸	۲۰،۷۲۱	-۱۹۵
یونان	۸۲۶	۱،۱۴۴	۹۷۷	۹۸۱	۱،۰۵۳	۱،۰۵۸	۱،۵۰۰
ایرلند	۳۶۸	۱،۴۴۲	۱،۱۲۱	۸۳۸	۱،۴۴۷	۲،۴۵۶	۲،۱۵۲
ایتالیا	۳،۶۳۰	۳،۹۵۱	۴،۳۸۳	۲،۱۶۳	۴،۸۷۸	۴،۳۷۷	۳،۵۲۳
هلند	۶،۳۶۲	۷،۸۳۶	۸،۵۶۱	۷،۵۱۷	۱۱،۴۹۸	۷،۷۶۰	۸،۷۲۵
پرتغال	۱،۴۰۳	۱،۸۷۳	۱،۵۳۲	۱،۳۷۰	۶۸۵	۷۰۸	۱،۷۱۴
اسپانیا	۸،۳۲۵	۱۳،۲۷۶	۸،۱۴۲	۹،۳۵۹	۶،۲۰۱	۶،۴۵۴	۵،۵۵۶
سوئد	۲،۲۵۷	۵	۳،۷۰۵	۶،۲۶۹	۱۴،۹۳۹	۵،۴۹۲	۹،۶۵۹
انگلستان	۲۰،۸۱۲	۱۶،۱۴۰	۱۵،۵۴۰	۹،۱۸۵	۲۲،۵۰۴	۲۶،۰۰۹	۳۶،۸۹۷
دیگر کشورهای اروپای غربی	۳،۲۸۴	۲،۰۴۲	۲،۹۴۲	۶،۸۳۷	۵،۹۸۷	۷،۵۵۵	۶،۶۸۵
جبل الطارق	۳۴	۸۹	۴۰	-۱	۱	۱	۱
ایسلند	۱۴	-۱۱	-	-۲	-۹	۸۲	۳
نروژ	۶۰۱	۷۱۶	۲،۰۰۳	۲،۷۳۶	۲،۳۹۲	۳،۹۶۰	۳،۱۸۱
سوئیس	۲،۶۳۵	۱،۲۴۹	۸۹۹	۴،۱۰۴	۳،۶۰۳	۳،۵۱۲	۳،۵۰۰
اروپای شرقی و مرکزی	۶۵۸	۴،۲۳۹	۱۶،۱۴۳	۵،۹۱۴	۱۴،۲۱۴	۱۲،۳۴۴	۱۸،۴۲۸

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 361

جدول (۱۹) - جریان خروجی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از اروپا بعنوان منطقه مادر و برخی کشورهای نمونه

(میلیون دلار)

۱۹۸۶-۱۹۹۷

کشور / منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
اروپای غربی	۱۰۰,۳۶۷	۱۱۵,۶۲۹	۱۰۷,۰۶۳	۱۳۳,۵۷۹	۱۷۲,۲۸۷	۱۶۸,۲۵۹	۱۹۵,۶۰۰
اتحادیه اروپایی	۹۳,۶۵۲	۱۰۹,۱۵۷	۹۷,۴۱۰	۱۲۰,۵۹۵	۱۵۹,۲۳۲	۱۵۰,۹۲۷	۱۷۹,۸۰۱
آتریش	۸۰۰	۱,۸۷۲	۱,۴۶۵	۱,۴۰۳	۱,۰۴۶	۱,۳۹۱	۱,۴۳۷
بلژیک و لوگزاسبورگ	۴,۵۶۰	۱۱,۴۰۷	۴,۹۰۴	۱,۳۷۱	۱۱,۷۹۴	۸,۳۷۰	۶,۷۰۶
دانمارک	۱,۲۳۲	۲,۲۳۶	۱,۳۷۳	۲,۱۶۲	۲,۹۶۹	۲,۵۱۰	۳,۲۴۰
فنلاند	۱,۶۷۲	۷۵۳	۱,۴۰۹	۴,۲۹۷	۱,۴۹۷	۳,۵۹۵	۴,۴۰۷
فرانسه	۱۷,۸۹۴	۳۱,۲۶۹	۲۰,۶۰۵	۲۴,۴۳۸	۱۵,۸۲۴	۳۰,۴۶۲	۲۳,۵۶۵
آلمان	۱۵,۹۲۸	۱۹,۶۷۰	۱۵,۴۶۰	۱۷,۰۱۸	۳۸,۸۳۸	۲۹,۵۱۹	۳۴,۳۴۰
یونان	۲	۴۲	-۱۶	-۹۰	۶۶	-۱۸	۵
ایرلند	۳۵۷	۲۱۵	۲۲۰	۲۳۸	۸۵۰	۷۷۷	۸۰۶
ایتالیا	۴,۲۸۹	۶,۵۰۲	۹,۲۷۱	۵,۶۳۸	۶,۹۲۵	۵,۱۸۵	۱۰,۱۹۲
هلند	۱۰,۶۳۷	۱۴,۴۰۹	۱۲,۰۶۹	۱۷,۳۵۵	۱۹,۶۲۶	۲۳,۰۹۲	۲۰,۳۷۰
پرتغال	۱۳۰	۶۸۷	۱۲۷	۲۸۷	۶۸۸	۷۶۵	۱,۶۴۲
اسپانیا	۱,۹۶۶	۲,۱۹۲	۲,۶۵۲	۳,۸۳۱	۳,۶۵۰	۵,۲۰۸	۱۰,۰۴۲
سوئد	۸,۰۶۷	۴۱۹	۱,۴۷۱	۶,۶۸۵	۱۱۳,۹۹۰	۵,۱۱۲	۳,۸۹۶
انگلستان	۲۶,۰۱۳۷	۱۸,۹۹۰	۲۶,۵۸۰	۳۳,۸۰۰	۲۴,۰۹۱	۲۴,۰۱۷	۵۸,۱۵۰
دیگر کشورهای اروپای غربی	۶,۷۱۵	۶,۴۷۲	۹,۶۵۳	۱۲,۹۸۴	۱۵,۰۵۳	۱۷,۵۳۲	۱۵,۷۹۹
جبل الطارق	-	-	-	-	-	-	-
ایسلند	۷	۳	۱۲	۲۵	۲۴	۶۶	۱۰
نروژ	۱,۳۴۴	۴۱۱	۸۷۷	۲,۱۶۶	۲,۸۵۹	۵,۸۶۷	۳,۷۸۹
سوئیس	۵,۳۶۵	۶,۰۵۷	۸,۷۶۲	۱۰,۷۹۳	۱۲,۱۷۰	۱۱,۵۹۹	۱۲,۰۰۰
اروپای شرقی و مرکزی	۲۵	۱۰۲	۱۶۱	۲۶۸	۴۰۸	۹۹۳	۳,۴۹۲

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 367

جدول (۲۰) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به تشکیل سرمایه ثابت ناخالص

(درصد)

منطقه	۱۹۸۶-۱۹۹۱ (میانگین سالانه)	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۵	۱۹۹۶
اروپای غربی	۵/۶	۵/۳	۶/۱	۵/۲	۷/۲	۵/۹
خروجی	۸/۴	۷/۱	۷/۸	۹/۲	۱۰/۳	۱۰/۰
اتحادیه اروپایی	۵/۷	۵/۵	۶/۲	۵/۲	۷/۳	۵/۸
خروجی	۸/۴	۷/۱	۷/۵	۸/۸	۱۰/۰	۹/۴
دیگر کشورهای اروپای غربی	۴/۳	۲/۵	۳/۹	۸/۱	۶/۲	۸/۲
خروجی	۸/۹	۷/۹	۱۲/۸	۱۵/۵	۱۵/۵	۱۹/۰
اروپای شرقی و مرکزی	-	-	-	-	-	-
خروجی	-	-	-	-	-	-

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 385-386

جدول شماره (۲۱) - نسبت جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به تولید ناخالص داخلی

(درصد)

منطقه	۱۹۸۰	۱۹۸۵	۱۹۹۰	۱۹۹۶
ورودی	۵/۶	۸/۷	۱۱/۰	۱۳/۱
خروجی	۶/۷	۱۰/۵	۱۲/۵	۱۷/۹
اتحادیه اروپایی				
ورودی	۵/۴	۸/۶	۱۰/۹	۱۳/۰
خروجی	۶/۳	۱۰/۲	۱۲/۰	۱۶/۸
دیگر کشورهای اروپای غربی				
ورودی	۹/۳	۱۱/۴	۱۳/۳	۱۶/۱
خروجی	۱۴/۴	۱۶/۹	۲۱/۹	۳۷/۷
اروپای شرقی و مرکزی				
ورودی	۰/۱	۱/۱	۷/۴	۴/۷
خروجی	-	-	۰/۲	۰/۲

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 399-400

۵. جذب سرمایه گذاری خارجی در سنجش تطبیقی جهانی از لحاظ تأثیر بر توسعه ملی

جریان ورودی و خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به شکل سهام در مناطق میزبان و مادر به کوتاهی در جدولهای شماره (۲۲) و (۲۳) گزارش شده است. چنان که از این جدولها برمی آید، از کل ورودی سرمایه به مناطق میزبان در سال ۱۹۸۰ به میزان ۴۷۹۹۸۵ میلیون دلار، مبلغ ۴۵۵۲۴ میلیون دلار سهم آسیا بوده و این رقم در سال ۱۹۹۷ از کل ۳۴۵۵۵۰۹ میلیون دلار، بالغ بر ۵۹۳۶۷۴ میلیون دلار گردیده است؛ در حالی که از کل خروجی سرمایه از مناطق مادر در سال ۱۹۸۰ به میزان ۵۲۶۶۳۶ میلیون دلار، مبلغ ۱۱۹۰۶ میلیون دلار سهم آسیا شده و این رقم در سال ۱۹۹۷ از کل ۳۵۴۱۳۸۴ میلیون دلار، به ۲۸۸۷۳۳ میلیون دلار رسیده است. هر چند ورودی سرمایه به مناطق میزبان در اروپای غربی در سال ۱۹۸۰ به میزان ۱۹۸۷۱۰ میلیون دلار بوده که تا مبلغ ۱۲۷۶۴۴۹ میلیون دلار در سال ۱۹۹۷ رشد کرده است. همچنین، خروجی سرمایه از مناطق مادر در اروپای غربی در سال ۱۹۸۰ به میزان ۲۳۶۳۴۶ میلیون دلار بوده که به ۱۷۸۶۰۳۵ میلیون دلار در سال ۱۹۹۷ افزایش یافته است. بدین سان در مجموع این وضع در عین نشان دادن نابرابریها در سطح جهانی از لحاظ جذب سرمایه گذاری خارجی، بر ضرورت افزایش توان چانه زنی بین المللی به لحاظ حضور در تقسیم کار جهانی بر سر کمیت و کیفیت این ورودی و خروجیها بویژه برای کشورهای در حال توسعه تأکید دارد و روشن می سازد که خروج کشورهای جهان سوم از دایره توسعه نیافتگی جز از راه جذب و کاربرد عقلانی سرمایه گذاری خارجی همخوان با قواعد بازی بین المللی ناممکن است.

جدول (۲۲) - جریان ورودی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به شکل سهام در مناطق میزبان

(میلیون دلار)

منطقه	۱۹۸۰	۱۹۸۵	۱۹۹۰	۱۹۹۶
کل	۴۷۹,۹۸۵	۷۵۶,۶۶۳	۱,۷۳۶,۳۲۶	۳,۴۵۵,۵۰۹
کشورهای توسعه یافته	۳۷۱,۹۱۷	۵۴۶,۸۰۸	۱,۳۷۷,۶۰۹	۲,۳۴۹,۴۴۲
اروپای غربی	۱۹۸,۷۱۰	۲۵۴,۰۲۶	۷۶۶,۲۲۱	۱,۲۷۶,۴۴۹
آمریکای شمالی	۱۳۷,۲۰۹	۲۴۹,۲۷۲	۵۰۷,۹۶۵	۸۵۷,۹۰۶
دیگر کشورهای توسعه یافته	۳۵,۹۹۸	۴۲,۵۱۰	۱۰۳,۴۲۴	۲۱۵,۰۸۶
کشورهای در حال توسعه	۱۰۸,۰۶۸	۲۰۹,۸۶۵	۳۵۷,۸۱۵	۱,۰۴۳,۶۶۶
آفریقا	۱۳,۳۶۷	۲۳,۰۸۲	۳۷,۴۹۷	۶۵,۱۷۷
آمریکای لاتین و دریای کارائیب	۴۷,۷۱۳	۷۶,۷۸۸	۱۲۳,۹۶۴	۳۷۵,۴۱۴
کشورهای در حال توسعه اروپایی	۲۹۷	۴۶۵	۱,۵۰۷	۵,۱۲۸
آسیا	۴۵,۵۲۴	۱۰۸,۳۵۰	۱۹۲,۷۲۰	۵۹۳,۶۷۴
اروپای شرقی و مرکزی	-	-	۹۰۱	۶۲,۴۰۱

Source: United Nations, World Investment Report 1998: Trends & Determinants, p. 373-377

جدول (۲۳) - جریان خروجی سرمایه گذاری مستقیم خارجی به شکل سهام از مناطق مادر

(میلیون دلار)

منطقه	۱۹۸۰	۱۹۸۵	۱۹۹۰	۱۹۹۵	۱۹۹۶	۱۹۹۷
کل	۵۲۴.۶۳۶	۶۸۸.۹۰۸	۱.۷۰۴.۵۲۳	۲.۷۹۳.۵۴۲	۳.۱۱۵.۸۷۰	۳.۵۴۱.۳۸۴
کشورهای توسعه یافته	۵۰۹.۲۳۵	۶۵۹.۳۶۷	۱.۶۲۹.۸۳۴	۲.۵۵۷.۴۱۵	۲.۸۳۰.۹۱۸	۳.۱۹۲.۴۹۶
اروپای غربی	۲۳۶.۳۴۶	۳۰۵.۷۲۷	۸۶۵.۷۷۲	۱.۴۲۶.۳۵۳	۱.۵۸۴.۷۹۳	۱.۷۸۶.۰۳۵
آمریکای شمالی	۲۴۳.۹۶۱	۲۹۴.۱۷۷	۵۲۰.۰۲۶	۸۳۲.۲۰۷	۹۱۷.۷۰۱	۱.۰۴۵.۲۱۲
دیگر کشورهای توسعه یافته	۲۸.۹۲۸	۵۹.۴۶۳	۲۴۴.۰۳۵	۲۹۸.۸۵۶	۳۲۸.۴۲۴	۳۶۱.۲۴۹
کشورهای در حال توسعه	۱۵.۳۹۷	۲۹.۵۱۶	۷۴.۴۲۸	۲۳۳.۹۱۴	۲۸۱.۶۱۲	۳۴۲.۲۰۲
آفریقا	۵۲۹	۶.۳۵۳	۱۱.۶۲۹	۱۴.۸۳۸	۱۵.۰۹۴	۱۶.۲۲۵
آمریکای لاتین و دریای کارائیب	۲.۹۴۲	۷.۲۴۰	۱۲.۶۸۶	۲۵.۳۰۷	۲۷.۳۳۹	۳۵.۸۸۹
کشورهای در حال توسعه اروپایی	-	-	۲۵۸	۸۹۱	۹۳۷	۱.۱۸۲
آسیا	۱۱.۹۰۶	۱۵.۸۷۸	۴۹.۷۵۴	۱۹۲.۷۱۷	۲۳۸.۰۷۲	۲۸۸.۷۳۳
اروپای شرقی و مرکزی	۴	۲۵	۲۸۲	۲.۲۱۳	۳۳۴۰	۶.۶۸۶

Source: United Nations, **World Investment Report 1998: Trends & Determinants**, p. 379-383

منابع:

الف. کتابها و مجلات:

- Borensztein, B. et al., 1998, "How Does Foreign Direct Investment Affect Economic Growth?", **Journal of International Economics**.
- Claret, M. and Mapalad, M., 1998, "Foreign Capital Inflows and Domestic Savings in the Philippines", **Saving and Development**, No. 1, xx11.
- De Mello, Gr. L., 1997, "Foreign Direct Investment in Developing Countries and Growth: A Selective survey"; **The Journal of Development Studies**.
- Gupta, K.L. and Islam, M.A., 1993, **Foreign Capital, Savings and Growth**, Boston; Reidel Pub. co.
- Heller, p., 1975, "A Model of Public Fiscal Behavior in Developing Countries: Aid, Investment and Taxation", **The American Economic Review**.
- Iqbal, Z., 1997, Foreign Aid and the Public Sector: A Model of Fiscal Behaviour in Pakistan", **The Pakistan Development Review**.

ب: گزارشها:

- "Foreign Investment Promotion Section", www.info-nepal.com
- "New Investment - Promoting Regulation", www.Kisc.org
- "Registration of Foreign Invested Companies", www.Kisc.org
- "The Concept of Foreign Direct Investment", www.Kisc.org
- "Trend of Foreign Investment Policy", www.Kisc.org
- "World Investment Report 1998: Trend & Determinants", United Nations